

Zonder insecten geen leven

door Gerda Bonninga, Coördinator Jeugdwerkgroepen IVN Alphen aan den Rijn

Het verdwijnen van de bijen bedreigt het hele mensdom, ons hele bestaan, want onze volledige voedselketen hangt af van insecten. De bestuiving door insecten is noodzakelijk voor de bevruchting van heel wat gewassen, verschillende soorten fruit en ook groenten. Minder insecten betekent minder bestuiving, minder vruchten én minder vruchtopbrengst. Het gevolg is voedselschaarste.

Buiten de in volken levende honingbij, bestaan er meer dan 300 soorten solitaire bijen, waarvan meer dan de helft op de rode lijst staan. Door de verstedelijking, de mooie strakke stadstuinen met de grote grijze tegels, het ontbreken van rieten daken en oude schuurtjes kunnen de solitaire bijen zich amper voortplanten. Ze kunnen geen gaten meer vinden om hun eitjes in af te zetten. En daarom kunnen wij hen helpen door het bouwen van insectenhotels.

Insectenhotels worden vooral gemaakt voor de solitaire bijen en wespen, maar natuurlijk leven er ook andere insecten in dit hotel, zoals pissebedden, lieveheersbeestjes en dag- en nachtvlinders.

De solitaire bij, maar ook de solitaire wesp, sleept voedsel aan in de vorm van stuifmeel (bijen) of prooien (wespen) om daar een van de eitjes op af te zetten.

Solitaire bijen leven zoals de naam al zegt alleen. Er zijn zowel mannetjes als vrouwtjes. Het mannetje is er alleen voor de bevruchting en daarna eindigt zijn leven. Een bevrucht vrouwtje maakt een nestplaats in hout of steen (zoals de behangersbij en de muurwesp), maar er bestaan ook soorten die een hol in de grond maken (zandbij, graafwesp).

Insectenhotels zijn er in alle vormen en maten te koop, maar het is nog veel leuker om er samen met de (klein)kinderen een te maken. Op internet zijn talloze voorbeelden en beschrijvingen te vinden. Bovendien is de nazomer en herfst een moment om materialen te verzamelen, dus een mooi moment om je insectenhotel te realiseren. Gebruik vooral materialen met holle stengels, zoals vlier, de gedroogde stengels van fluitekruid en de kleine berenklaauw, bramen- en frambozenstengels, riet en bamboe, maar ook boerenjasmijn doet het goed.

Holle stengels alleen zijn niet voldoende. Zorg altijd voor een rommelhoekje in je tuin. En zorg ervoor dat er in de omgeving de juiste drachtplanten staan. Want zonder bloemen geen stuifmeel. Elke soort bij heeft zijn eigen voorkeur om op te vliegen.

In Alphen aan den Rijn hebben de jeugdwerkgroepen van het IVN heel veel insectenhotelletjes gemaakt, maar ook een groot, hufterproof, hotel gerealiseerd. Niet alleen hebben zij de stad voorzien van duizenden hotelkamers, maar door alle media aandacht hebben zij ook voor heel veel kennisoverdracht gezorgd. Bovendien is het insectenhotel een trekpleister voor de vele bezoekers.

Handige en nuttige sites

Arie Koster is de specialist op dit gebied en heeft zelfs overzichten gemaakt welke bijen in jouw omgeving voorkomen.

Zoek ook op internet op "bijenhotel maken" en je krijgt heel veel informatie te zien.

www.bijenhelpdesk.nl

www.denederlandsebijen.nl

www.drachtplanten.nl

Enquête “Dieren rond uw woning”

door Peter Vermaas

Omdat het thema voor deze “In de Branding” volledig draait om alles wat wij zelf kunnen bijdragen aan een natuurlijke omgeving, was de redactie benieuwd naar uw persoonlijke ervaringen op dat gebied. We hebben daarom een enquête uitgezet onder de lezers van onze Nieuwsbrief. Wij beschikten over zo’n 260 mailadressen. Meer dan honderd maal is de vragenlijst ingevuld. Zo’n grote respons op een online enquête is wel iets waar we blij mee zijn.

De vragen die we aan onze lezers hebben voorgelegd, geven een inkijkje in de omgang die u heeft met de natuur heel dichtbij uzelf. Ze kunnen overigens ons ook aan het nadenken zetten. Is mijn tuin wel zo natuurvriendelijk? Weet ik wel wat er allemaal rond mijn huis leeft? Wat kan ik doen om nog meer van mijn tuin of balkon te genieten? Voor deze laatste vraag vindt u misschien wel goede suggesties in een van de andere artikelen van deze editie.

Op de inleidende vragen van de enquête (Heeft u een balkon of tuin en is die natuurvriendelijk ingericht?) gaf slechts 5% aan dat de tuin niet of matig natuurvriendelijk ingericht was. Redelijk natuurvriendelijk: 15,8 %, goed ruim 45% en de maximum score werd door ruim 33% gegeven.

Meer dan de helft heeft een vijver in de tuin, met daarin kikkers en salamanders.

De vraag "Voert u vogels bij?" zet ons aan het denken. Een aantal jaren geleden werd ons verteld dat het bijvoeren in de zomer helemaal niet nodig was. Vogels hebben immers genoeg te eten in de natuur. De adviezen die je tegenwoordig steeds vaker hoort, gaan meer in de richting van voortdurend bijvoeren. Misschien is dat ook wel beter, zolang er steeds meer tuinen betegeld worden en de hoeveelheid natuur in de stedelijke omgeving krimpt. Hoe dan ook ... meer dan 50% scoren de vogelbadjes, voedertafels, voedersilo's en pindaaspotten. Daarnaast worden nog allerlei andere zaken genoemd, zoals vetbollen, strooivoer, meelwormen, broodkruidmels, appels, rozijnen en pinda's. 46% voert alleen 's winters, 25 procent het hele jaar door, de rest voert min of meer regelmatig.

Ruim 77% van alle inzenders heeft een nestkastje waarin, gerekend over de laatste drie jaar, 32% meer dan 3 keer gebroed is. Twee keer een nest was het geval bij 15% en eenmaal bij 14%. Bij 18% van de inzenders was er

geen nest geconstateerd. Dit zet ons natuurlijk ook aan het denken. Waarom heeft de een zoveel succes en de ander niet? Kun je daar nog wat aan doen?

De helft van de inzenders geeft aan dat ze hebben gemerkt dat het kastje ook als slaapgelegenheid wordt gebruikt. De andere helft gaat vanaf nu natuurlijk beter opletten of dat ook bij hen gebeurt.

Een tuin, of zelfs een enkele bloembak, is eveneens belangrijk voor allerlei andere dieren. De insecten die opgenoemd werden, vormen een flinke lijst. Als je alle insecten die rondkruipen

Kolibrivlinder

apart gaat opnoemen wordt de lijst uiteraard al gauw lang, maar afgezien daarvan ... het is een levendige boel. Bijen, hommels, spinnen vlinders en libellen scoren allemaal boven de 80%. Terecht merkte een van u op dat in dit rijtje de spin niet thuishoort, omdat een spin geen insect is. Een selectie van de dieren die u zelf aangaf: zweefvliegen, wespen, pissebedden, muggen, vliegen, kolibrievlinders, krekels, lieveheersbeestjes, juffers, sprinkhanen, mieren, wantsen.

Meer dan de helft (57,3%) heeft, misschien wel logisch gezien de vorige antwoorden, een insectenhotel.

De laatste vraag in dit mini-onderzoek ging over uw waarnemingen van andere dieren. Zijn er nog andere dieren rond uw huis die u opmerkelijk vindt? Een voorwaarde is dan wel dat die dieren opgemerkt worden. Een enkeling geeft toe niet te weten of er nog meer dieren zijn. Uit de overige reacties kunnen we rustig concluderen dat er nog veel meer leeft dan wat vogels en insecten. Natuurlijk is het sterk afhankelijk van de plek waar de tuin ligt. Niet iedereen zal reëen in de tuin aantreffen. Veel mensen noemen egels en verschillende soorten muizen (of specifiek: bosmuis, huismuis, huisspitsmuis). Ook katten, al dan niet van de burens zijn opmerkelijk. Hoe leuk is het om een bunzing of een eekhoorn te zien! Vleermuizen in de zomer en bij een van u zelfs een paar keer in de winter in huis "... *waarschijnlijk via de spouw*". Fazanten, uilen, mollen. En wat te denken van deze regel? "*Minstens 10 soorten slakken, helaas geen egels ...*". Daar zit een heel verhaal achter, net als de volgende "... *sinds vorig jaar hebben er gierzwaluwen gebroed in de nestkastjes, die de Woningstichting na een renovatie van de woningen heeft opgehangen. Heel bijzonder om te zien hoe ze scheerlings langs de nestkastjes vliegen*". Wat een tuin moet dat zijn waarin je een waterral of een ijsvogel als tuinsoort kan noteren! IJsvogeltuinen, daar waren er meer van. Stelt u zich de tuin voor met "... *zwanen, fazanten, konijnen hazen, etc. etc.*"! Wat een schouwspel moet dat zijn, al die et cetera's. Ook het niet-waarnemen van dieren werd opgemerkt: "*eigenlijk het ontbreken van huismussen, alleen af en toe een heggenmus*".

Iedereen die heeft bijgedragen aan dit tuinonderzoekje wil ik hartelijk bedanken. Er wordt door velen van u blijkbaar met volle teugen gewerkt aan en genoten van de natuur om u heen. Voor de mensen die tot nu toe nog niet zo veel hebben opgemerkt in hun tuin volgt hier de belangrijkste conclusie die we kunnen trekken uit dit onderzoekje:

De één ziet veel, de ander minder, misschien kan de tuin diervriendelijker gemaakt worden of misschien moeten we wat vaker naar buiten kijken. De dieren zijn er vaak wel, we moeten ze vaak nog leren zien. Het draait tenslotte allemaal om "Doe-Het-Zelf".

De groene specht: soort van het jaar 2018

door Theo Briggeman

Voor het jaar 2018 heeft onze afdeling gekozen voor de groene specht.

Groene spechten zijn standvogels van open loofbossen, parken en houtsingels. Op Voorne komt hij ook in de duinen voor. Meestal broedt hij in een zelfgehakt hol in een oude loofboom. Zijn voedsel bestaat hoofdzakelijk uit mieren, vooral rode bosmieren. Het voedsel wordt meestal op de grond verzameld. Opvallend kenmerk is zijn lachende roep. In tegenstelling tot andere spechten roffelt de groene specht niet tot nauwelijks (Vogelbescherming.nl).

De groene specht is een forse vogel, die een golvende vlucht heeft. Hij is hoofdzakelijk groen van kleur met een opvallende rode kruin en een zwarte vlek rondom het oog. Mannetjes hebben ook nog een rode vlek onder het oog. Bij vrouwtjes is deze vlek zwart. Ze hebben een forse, grijze, dolksnavel. Jonge vogels zijn flink (groen- grijs) gevlekt, over het hele lichaam.